

Terveydenhoitajan ammattillisen osaamisen kehittäminen

Eija Kyrönlahti

Ko-päällikkö, yliopettaja, FT, THM, SHO

Seinäjoen ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

eija.kyronlahti@seamk.fi

Artikkeli on käynyt läpi referee-menettelyn.

Työelämän nopea muutos aiheuttaa terveydenhoitajille jatkuvasti lisääntyviä osaamisen paineita. Tukeakseen terveydenhoitajia muutoksen haasteissa Suomen Terveydenhoitajaliitto ry kokosi vuonna 2006 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia malli terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen tunnistamiseksi. Malli tukee myös ammatillisen osaamisen tunnustamista ja

kehittämistä. Työryhmään kuuluivat puheenjohtaja Eeva-Liisa Urjanheimo, kehittämispäällikkö Eija Kempainen, järjestöpäällikkö Tarja Leinonen, terveydenhoitajat Heli Hämäläinen, Melitta Lempiäinen ja Leena Salonen, osastonhoitaja, terveydenhoitaja Saga Kivipelto, koulutuspäällikkö Päivi Haarala ja yliopettaja Eija Kyrönlahti. Mallin tarkoituksena on tukea terveydenhoitajaa ammatillisen osaamisen kehittämisessä ja uralla etenemisessä sekä auttaa osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa.

Lähtökohdat

Terveystenhoitajakoulutuksen aikana tulisi saavuttaa riittävät tiedot ja taidot ammatillisen osaamisen kehittämiseksi, uusimman tutkimuksen, näyttöön perustuvan tiedon lukemiseksi ja käyttöön ottamiseksi (Heikkilä 2005; Kyrölahti 2005). Nopea ja jatkuva muutos edellyttää terveydenhoitajilta jatkuvaa tietojen ja taitojen uusimista, jotta he voivat vastata työelämän muuttuviin tarpeisiin ja selviytyä työtehtävistä. Muuttuva työelämä vaatii terveydenhoitajalta uudenlaisten toimintatapojen ja työmenetelmien jatkuvaa kehittämistä. Tarvitaan valmiuksia arvioida ja tunnistaa oma ammatillinen osaaminen ja täydennyskoulutuksen tarve. Terveystenhoitajan toiminnan tulee perustua tutkittuun, näyttöön perustuvaan tietoon.

Terveystenhoitajien oman ammatillisen osaamisen arviointikyky vaihtelee suuresti. Ne, jotka parhaiten tunnistavat vahvuutensa ja heikkoutensa ja osaavat soveltaa tietoa käytäntöön, selviytyvät paremmin vaikeissa tehtävissä ja tilanteissa. Heillä on kyky analysoida omaa ajatteluaan, oppimistapojaan sekä tietojen ja taitojen soveltamiskykyään (Mentkowski & Associates 2000). Ammatilliseen osaamiseen tarvitaan myös uuden tiedon aktiivista hankkimista ja nopeaa reagoimista muutoksiin. Tällaiset metakompetenssit jouduttavat urakehitystä ja edistävät tavoitteiden saavuttamista sekä tehtävien hallintaa muuttuvissa tilanteissa (Ruohotie 2002a; 2002b; 2002c).

Ammatillisen osaamisen määrittely

Ellströmin (2001) mukaan ammatillista osaamista, kompetenssia, on tarpeen arvioida erilaisista näkökulmista. Kyse voi olla työn vaatimuksista, yksilön ominaisuuksista tai yksilön todellisesta pätevydestä, jota hän voi hyödyntää ja kehittää työssään. Kun kompetenssia tarkastellaan suhteessa työn vaatimuksiin, keskeisessä asemassa ovat viralliset pätevyysvaatimukset tai työn tekemisen edellyttämä pätevyys. Ammattijärjestöjen esittämien kompetenssivaatimusten taustalla on ammattitaidon statuksen ylläpitäminen, kun taas virallisten kompetenssivaatimusten taustalla ovat laatuvaatimukset. Työn tekemisen kompetenssiin liittyy näkemys siitä, millaista todellista osaamista työtehtävien suorittaminen edellyttää (Ruohotie 2002b; 2002c).

Muodollinen kompetenssi ei aina vastaa käytännön työn vaatimuksia. Tämä ilmenee tutkintotodistusten ja vaatimusten kautta, joissa näkyvät opetussuunnitelmien tavoitteet ja tutkintojen edellyttämät kompetenssivaatimukset. Ammatillinen osaaminen muodostuu työntekijän kyvyistä, tiedoista, taidoista ja ominaisuuksista, joiden avulla työntekijä selviytyy päivittäisistä tehtävistään. Kompetenssin määrittelyssä voidaan korostaa myös yksilön ja työn välistä vuorovaikutusta ja sitä pätevyyttä, jota yksilö voi hyödyntää ja kehittää työssään (Ruohotie 2002c). Työryhmä on tarkastellut terveydenhoitajan ammatillista osaamista edellä mainituista näkökulmista.

Ammatilliset osaamisvaatimukset ja -kuvaukset

Terveystenhoitajan ammatillisen osaamisen tunnistaminen perustuu Opetusministeriön (2006) laatimiin osaamisvaatimuksiin (Terva 2 -projekti) ja Arenen (2007) julkaisemiin kompetensseihin (Bolognan -prosessi). Terveystenhoitajan ammatillinen osaaminen koostuu koulutusalaakohtaisesta erityisosaamisesta ja yleisistä työelämävalmiuksista. Tarkoitus on, että molempia kriteereitä käytetään rinnan terveystenhoitajan ammatillisen osaamisen arvioimisessa.

Hoitotyön koulutusohjelmassa terveystenhoitotyön suuntautumisvaihtoehdon koulutusalaakohtainen kompetenssi (erityisosaaminen) sisältää Bolognan prosessin (2007) mukaan seuraavat viisi osaamisaluetta:

- Sairaanhoidollinen osaaminen
- Terveysteden edistämisen osaaminen
- Yksilön, perheen, ryhmän ja yhteisön terveystenhoitotyön osaaminen
- Ympäristöterveysteden edistäminen
- Yhteiskunnallinen terveystenhoitotyön osaaminen.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit ovat itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen ja kansainvälisyysosaaminen. Tavoitteena on luoda yhteinen korkeakoulutusalue (European Higher Education Area, EHEA) vuoteen 2010 mennessä (Arene 2007).

Opetusministeriön (2006) esittämät

terveystenhoitajan ammatilliset osaamisvaatimukset ovat seuraavat:

- Eettinen toiminta terveystenhoitotyössä
- Terveysteden edistäminen ja kansanterveystyö
- Terveystenhoitajan toiminnan lähtökohdat
- Terveystenhoitotyön ja terveysteden edistämisen työmenetelmät
- Terveysteden edistäminen ja tartuntatautien ehkäisy, hoito ja rokotustoiminta
- Ympäristöterveysteden edistäminen
- Yhteiskunnallinen ja monikulttuurinen terveystenhoitotyö
- Tutkimus- ja kehittämistyö sekä johtaminen terveystenhoitotyössä
- Terveystenhoitotyö elämäntulon eri vaiheissa
- Lasta odottavien perheiden terveystenhoitotyö
- Lasten, kouluikäisten, nuorten ja heidän perheidensä terveystenhoitotyö
- Työikäisten ja heidän perheidensä terveystenhoitotyö
- Ikääntyvien/vanhusten ja heidän perheidensä terveystenhoitotyö.

Terveystenhoitajan ammatillisen osaamisen tunnistamista kuvaavassa mallissa on otettu huomioon myös viimeisimmät sosiaali- ja terveystsalan valtakunnalliset ohjeet ja suositukset, jotka ovat seuraavat: Aikaisemmin hankitun tunnistaminen ammattikorkeakoulussa (OPM 2007), Terveystenhoitajan osaamiskuvaukset (OPM 2006a), Health in All Policies, prospects and potentials (STM 2006a), Terveysteden edistämisen laatusuositus (STM 2006b), Sosiaali- ja terveystspolitiikan strategiat 2010 (STM 2006c), Terveysteden edistämisen koulutus sosiaali- ja terveystsalalla (STM 2006d),

Työterveys 2015 -kehittämislinjaukset 2015 (STM 2004a), Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevyys (STM 2004b), Terveyttä ja hyvinvointia näyttöön perustuvalla hoitotyöllä. Hoitoyön kansallinen tavoite- ja toimintaohjelma 2004 - 2007 (STM 2003) ja Terveys 2015 -kansanterveysohjelma (STM 2001). Valtakunnallisten oppaiden ja suositusten lisäksi on otettu huomioon viimeisimmät terveydenhoitajan ammatilliseen osaamiseen liittyvät tutkimukset. Tavoitteena on pyrkiä yhtenäisiin linjauksiin eri ammattikorkeakouluissa sekä varmistaa paitsi koulutuksen myös käytännön hoitotyön korkea laatu. Tähän kuuluu olennaisena osana valtakunnallisten osaamisvaatimusten yhdistäminen. Näin vahvistetaan myös valtakunnallisesti yhteistä ymmärrystä siitä, millaisesta tiedosta ja taidosta terveydenhoitajan ammatillinen osaaminen muodostuu.

Asiantuntijan taitoprofiili jäsentäjänä

Terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen tunnistamista voidaan arvioida asiantuntijan taitoprofiilin (Ruohotie 2002a) mukaisesti. Asiantuntijuudella tarkoitetaan ammatillista osaamista, joka hankitaan koulutuksen avulla ja joka kehittyy työssä ja erilaisissa työtehtävissä. Asiantuntijan taitoprofiili muodostuu kolmesta pääkategorias- ta, jotka ovat ammattispesifinen tietotaito, yleiset työelämävalmiudet ja itse- säätelyvalmiudet (Ruohotie 2002a).

Asiantuntijan taitoprofiilissa korostuu ammattispesifisen tietotaidon merkitys. Pyrittäessä kohti ammatillista huippuosaamista tarvitaan vahvan ammattispesifisen tiedon lisäksi soveltavaa taitoa ja metakognitiivisia ja korkean as-

teen ajattelun taitoja (Ruohotie 2005a). Terveystieteiden ammatillisen osaamisen tietoperusta on hoitotieteessä. Tätä tukevat keskeisesti kansanterveystiede ja terveyden edistämisen tietoperusta. Lisäksi terveydenhoitaja tarvitsee muita tieteitä, joita ovat muun muassa filosofia, kasvatustiede, käyttäytymistieteet, lääketiede, yhteiskuntatiede, ravitsemustiede, liikuntatiede, epidemiologia ja luonnontieteet. Terveystieteiden toiminta edellyttää tutkittuun, näyttöön perustuvien tietojen ja taitojen kehittämistä, jolloin teoria ja käytäntö yhdistyvät. Tällöin korostuvat terveydenhoitajan reflektoinnin, päättelykyvyn, ongelmanratkaisun sekä analyyttisen ja systeemisen ajattelun taidot. Ruohotien, Nokelaisen ja Korpelaisen (2007) mukaan tarvitaan kykyä ennakoita kehitystä ja toimia proaktiivisesti tulevaisuuden haasteissa.

Asiantuntijan taitoprofiilin toisen pääkategorian, yleiset työelämävalmiudet, jäsentely perustuu Eversin, Rushin ja Berdrowin (1998) luokitukseen, jonka tavoitteena on elinikäiseen oppimiseen ja työllistymiseen liittyvät kompetenssit. Eversin ym. (1998) mukaan yleisissä työelämävalmiuksissa on kyse elämänhallinnasta, kommunikointitaidoista, ihmisten ja tehtävien johtamisesta sekä innovaatioiden ja muutosten käynnistämisestä. Ruohotien (2002c) tekemässä jäsentelyssä ovat mukana kaikki Eversin, Rushin ja Berdrowin luokituksen elementit, mutta siihen on lisätty tietotekniikan ja sähköisen viestinnän valmiudet.

Asiantuntijan taitoprofiilin kolmas pääkategoria kuvaa itsesäätelyvalmiuksien kehittämistä. Tämä tarkoittaa oppimisen tietoista, kriittistä tarkastelua ja arviointia sekä oman oppimisprosessin

.....

*Itseä koskevan
tiedon hankkiminen
ja palautteen
saaminen edistävät
itsetuntemusta ja
ovat edellytys
kasvulle ja
kehittymiselle.*

.....

suunnitelmallista kehittämistä. Asettaessaan tavoitteita oppimiselleen yksilö miettii, millaisten keinojen avulla hän voi ne saavuttaa. Itsesäätelyvalmiudet yhdistävät tavoitteet ja motivaation sekä mahdollistavat sen, että yksilö tunnistaa omat vahvuutensa, heikkoutensa ja mahdollisuutensa ammatillisen osaamisen kehittämiseksi. Itseä koskevan tiedon hankkiminen ja palautteen saaminen edistävät itsetuntemusta ja ovat edellytys kasvulle ja kehittymiselle (Ruohotie 1998; 2000; Ruohotie ym. 2007).

Itsesäätelyvalmiuksien oppiminen muodostuu kolmesta vaiheesta, jotka ovat motivaatio ja toimintaan sitoutuminen, toiminnan kontrolli sekä itse-reflektio. Taitavat yksilöt osaavat asettaa haastavia tavoitteita, jotka mahdollistavat lähi- ja välitavoitteiden avulla ammatillisen osaamisen kehittämisen seuraamisen. Mielenkiinto kohdistuu myös

ajankäytön hallintaan, jolloin yksilö miettii realistisesti, mihin hänen aikansa riittää ja miten hän tehostaisi ajankäyttöään saavuttaakseen tavoitteensa. Hän tarvitsee vertaisapua ja jatkuvaa palautetta muilta ja omia tulkintoja siitä, miten hän onnistuu tehtävässään (Zimmerman 2000; Ruohotie 2002d). Tämä tarkoittaa sitä, että terveydenhoitaja tarkastelee opittavia asioita aikaisempien tietojensa, taitojensa ja uskomustensa mukaisesti. Kyse on kumulatiivisesta, päämäärähakuisesta, reflektioivasta ja diagnosoivasta oppimisesta, jolloin terveydenhoitaja kyseenalaistaa asioita, analysoi ja arvioi niitä kriittisesti. Hän käyttää erilaisia oppimisen menetelmiä, vertailee vaihtoehtoja ja tekee valintoja. Itsesäätelyvalmiuksien kehittyminen edellyttää, että terveydenhoitaja ottaa vastuun oppimisestaan muokaten opittavat asiat käyttöönsä soveltuvaksi.

Työelämän sekä yhteiskunnallisten ja kansanterveydellisten asioiden muuttuminen edellyttää, että yksilö kehittää jatkuvasti ammatillista osaamistaan. Tulevaisuudessa tarvitaan laaja-alaisia työelämävalmiuksia kuten ajattelun taitoa, kommunikointitaitoja, ihmissuhdetaitoja ja asenteellisia valmiuksia (Ruohotie 2004a). Ammatillisen osaamisen kehittäminen on läpi elämän kulkeva oppimisprosessi. Kyetäkseen vastaamaan muuttuviin haasteisiin terveydenhoitajan on hankittava itselleen uusia kompetensseja. Hänen tulee tuntea itsensä oppijana, tietäjänä ja toimijana. Tällöin terveydenhoitaja tulee tietoiseksi siitä, millaisia asioita hän osaa, millaisia valmiuksia ja kehittämisen haasteita hänellä on ja miten tarpeellisia omat kompetenssit ovat. Tietoisuus omasta osaamisesta auttaa näkemään eron oman ja muiden näkemysten välillä. Hyvät itse-

säätelyvalmiudet ovat tarpeen, kun yksilö haluaa kehittyä työssään. Tämä edellyttää alttiutta muutokseen (Ruohotie 2007).

Ammatillisen kasvun merkitys

Terveystenhoitajan ammatillista osaamista tarkasteltaessa on otettava huomioon myös ammatillisen kasvun merkitys. Mentkowski kumppaneineen (2000) kuvaa ammatillisen kasvun mallin transformatiivisina oppimissykleinä. Siinä tarkastellaan kasvua ohjaavia rakenteita ja oppimisen sidonnaisuutta erilaisiin tilanteisiin, jotka vaikuttavat tehtävien suorittamiseen. Kasvua ohjaavat ajattelu, tunteet ja etiikka. Mallissa tarkastellaan myös oppijan omaa suhtautumista oppimiseen. Yhtäältä terveydenhoitaja voi tavoitella ulkoista asemaa, työelämän haasteisiin vastaamista. Toisaalta oppimisen tavoitteena voi olla sisäinen merkitys, jolloin terveydenhoitaja kiinnittää huomiota henkiseen ja persoonallisuuden kehittymiseen. Tämä edellyttää kykyä itsereflektioon (Ruohotie 2004a).

Transformatiiviset oppimissyklit edistävät yksilöllistä kasvua ja kehittymistä. Ensimmäisen syklin tarkoituksena on saada terveydenhoitaja tunnistamaan, mitä hän tietää ja kuinka hän osaa soveltaa osaamistaan. Oman suorituksen arviointi auttaa näkemään, mitä hän osaa tehdä eri ympäristöissä ja kuinka hän voi parantaa suoritustaan. Tarkkailemalla, arvioimalla ja saamalla palautetta toiminnastaan terveydenhoitaja tunnistaa vahvuutensa ja kehittämisen tarpeensa. Tällä on vaikutusta myös itsetunnon rakentumiseen. Tarkastellessaan asioita erilaisista näkökulmista terveydenhoitaja asettaa itselleen uusia ta-

voitteita ja pohtii mahdollisuuksia sekä sopivia strategioita niiden saavuttamiseksi. Hän kehittää ammatillista osaamistaan rakentaen uutta tietotaitoa tutkitun, näyttöön perustuvan tiedon avulla. Itsereflektion ja muilta saadun palautteen avulla terveydenhoitaja tunnistaa, kuka hän on ja millaiseksi hänen pitäisi tulla. Terveydenhoitaja motivoituu ja sitoutuu ammatillisen osaamisen jatkuvaan kehittämiseen (Mentkowski & Associates 2000; Ruohotie 2003; Ruohotie 2004b).

Henkilökohtaisen opiskelu- tai koulutus suunnitelman laatiminen edellyttää, että osapuolet tunnistavat ja tunnustavat terveydenhoitajan osaamisen tasot. Vasta valmistuneen terveydenhoitajan toiminta näyttäytyy usein erilaisina suorituksina. Ammatillisen osaamisen kehittyessä hän oppii soveltamaan tietoaan ja taitojaan erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Hän tarkastelee omaa toimintaansa eri näkökulmista, jolloin hänen persoonallisuutensa kehittyä ja toiminnassa näkyvät myös eettiset periaatteet. Ammatillinen kasvu edellyttää itseohjautuvaa ja uudistavaa oppimista sekä kriittistä reflektiota. Tällöin korostuvat yksilön valmiudet säädellä ja reflektoida oppimistaan arvioiden omia ajatus- ja toimintamalleja ammatillisen osaamisen kehittämisen näkökulmasta. Kyseessä on uudistava oppiminen, joka Mezirowin (1997) ja Crantonin (1996) mukaan on yhteydessä kriittiseen reflektioon ja itseohjautuvuuteen.

Terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen arviointi

Metakompetenssien kehittämisen auttaa yksilöä oman ammatillisen osaamisensa ar-

vioinnissa; niinpä terveydenhoitaja oppii arvioimaan omien tietojensa ja taitojensa soveltuvuutta, käyttöä ja opittavuutta. Hänen tulee tunnistaa osaamisensa eli sen, mitä hän tietää ja mitä hän ei tiedä sekä miten hän osaa toimia käytännön tilanteissa. Lisäksi terveydenhoitajan tulee arvioida osaamisensa tasoa eri osaamisvaatimusten alueilla.

Mallia kehittäessään työryhmä on ottanut huomioon Opetusministeriön (2006) ja Arenen (2007) sekä asiantuntijan taitoprofiilin (Ruohotie 2002a) mukaiset asiat. Lisäksi työryhmä on ottanut huomioon Kyrönlahden (2005) kehittämän työterveyshuollossa työskentelevän terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen mallin, jossa on myös sovellettu asiantuntijan taitoprofiilia. Terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen arvioinnissa voidaan soveltaa seuraavaa mallia (ks. Mentkowski ym. 2000; Ruohotie 2004; Kyrönlahti 2005).

1. ”*Ammatillisen osaamisen kehittämiseen sitoutuminen*”: Mitä minä osaan ja kuinka sovellan osaamistani?
2. ”*Ammatillisen osaamisen soveltaminen*”: Mitä osaan tehdä eri ympäristöissä? Kuinka voin parantaa suoritus-tani?
3. ”*Ammatillisen osaamisen arviointi*”: Kuka minä olen ja millaiseksi minun pitäisi tulla?

Terveydenhoitajan tulee tunnistaa ajattelunsa ja toimintansa periaatteet. Mitä enemmän hän on tietoinen ajattelunsa perusteista, sitä paremmin hän voi asettaa ne muiden arvioitavaksi ja kykenee kehittämään ammatillista osaamistaan. Kehittymään pyrkivä terveydenhoitaja pyytää palautetta toiminnastaan

esimiehiltä, kollegoilta, asiakkailta ja muilta mahdollisilta tahoilta. Palautteiden pohdiskelu mahdollistaa ammatillisen osaamisen tunnistamisen ja kehittämisen. Tietoisuus oman toiminnan merkityksestä mahdollistaa ammatillisen kasvun. Rakentaessaan uutta tietotaitoa entisen pohjalle ammatillinen osaaminen laajenee, syvenee ja uudistuu.

Ammatillisen osaamisen tunnistamisen mallissa käytetään arvioinnin apuna seuraavia osaamisen tasoja kuvaavia termejä.

- *Tietäminen* tarkoittaa asioiden muistamista ja mieleen palauttamista.
- *Ymmärtäminen* näkyy asioiden välisten yhteyksien hahmottamisena ja merkityksen ymmärtämisinä.
- *Soveltaminen* edellyttää tietojen muuttumista taidoiksi ja käytännön toiminnaksi.
- *Analysointi* näkyy osaamisalueiden erittelynä ja yhdistämisenä.
- *Kehittäminen* on asioiden kriittistä arviointia ja näyttöön perustuvaan tietoon pohjautuvaa uudenlaista toimintaa.

Mallin tarkoituksena on auttaa terveydenhoitajaa arvioimaan ammatillisen osaamisen tasoaan eri alueilla. Esimerkkinä tästä kuvataan taulukossa 1 arvioinnin tasoja ”*eettinen toiminta terveydenhoitotyössä*” -osaamisvaatimuksen mukaan. Opetusministeriön (2006) mukaan ”*eettinen toiminta terveydenhoitotyössä*” -osaamisvaatimuksen tavoitteet ovat seuraavat:

- Terveydenhoitaja toimii terveydenhoitajan ammatin etiikan ja arvot sisäistäneesti ja terveydenhoitotyön keskeisten periaatteiden mukaisesti.
- Terveydenhoitaja omaa valmiudet

pohtia ja käsitellä terveyden edistämisen eettisiä kysymyksiä.

- Terveydenhoitaja tuntee työtään ohjaavan lainsäädännön ja toimii sen mukaisesti.
- Terveydenhoitaja edistää omassa työssään terveyden tasa-arvon toteutumista ja toimii väestön terveyserojen vähentämiseksi tukien asiakkaidensa itsemääräämisoikeutta ja omatoimi-

suutta sekä kunnioittaa asiakkaidensa omia arvoja.

Kaikkien osaamisvaatimusten (OPM 2007) tasot on kuvattu nyt kehitetyssä mallissa. Terveydenhoitaja voi arvioida osaamistaan joko kaikkien osaamisvaatimusten mukaan tai valitsemalla jonkin osaamisvaatimuksen arviointinsa kohteeksi, esimerkiksi lasta odottavien per-

Taulukko 1. Eettinen toiminta terveydenhoitotyössä -osaamisvaatimuksen arviointi.

TIETÄÄ	YMMÄRTÄÄ	SOVELTAA	ANALYSOI	KEHITTÄÄ
Tietää terveydenhoitotyön eettiset ohjeet, arvot ja periaatteet sekä tunnistaa terveydenhoitotyön eettisiä kysymyksiä.	Ymmärtää terveydenhoitotyön eettisten ohjeiden, arvojen ja periaatteiden merkityksen.	Soveltaa eettisiä ohjeita, arvoja ja periaatteita sekä hyödyntää niitä terveydenhoitotyön eettisissä kysymyksissä.	Analysoi terveydenhoitotyön eettisiä ohjeita, arvoja ja periaatteita suhteessa omaan toimintaan.	Kehittää terveydenhoitotyön eettisiä ohjeita, arvoja ja periaatteita tutkitun, näyttöön perustuvan tiedon mukaisesti sekä kehittää omia taitojaan ratkaista eettisiä kysymyksiä.
Tietää terveydenhoitotyötä ohjaavan keskeisen lainsäädännön, ohjeet ja suositukset.	Ymmärtää lainsäädännön, ohjeiden ja suositusten merkityksen terveydenhoitotyössä.	Soveltaa työtään ohjaavaa lainsäädäntöä, ohjeita ja suosituksia terveydenhoitotyössä ja toimii niiden mukaisesti.	Analysoi terveydenhoitotyötä ohjaavia lakeja, ohjeita ja suosituksia terveydenhoitotyön näkökulmasta.	Kehittää terveydenhoitotyötä ottamalla huomioon lainsäädännön, ohjeiden ja suositusten kehittämistarpeita sekä käynnistää tarvittavat toimenpiteet.
Tietää terveyserojen ja terveyden tasa-arvon toteutumisen vaikutuksista terveyteen.	Ymmärtää terveyserojen ja terveyden tasa-arvon merkityksen terveyden edistämiseksi ja ylläpitämiseksi.	Soveltaa terveydenhoitotyössä terveyseroja koskevaa tietoa edistäen terveyden tasa-arvoa.	Analysoi terveyserojen vähentämiseen ja tasa-arvon toteutumiseen liittyvää tietoa terveydenhoitotyön näkökulmasta.	Kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toimintatapoja ja työmenetelmiä väestön terveyserojen vähentämiseksi ja tasa-arvon toteutumiseksi.

heiden terveydenhoidon tai työikäisten ja heidän perheidensä terveydenhoitotyön. Terveydenhoitajat voivat työyhteisössään muokata osaamisvaatimusten tasojen kuvauksia paremmin kyseiselle toimintaympäristölle sopivaksi.

Lopuksi

Uuden tiedon ja työelämän muutosten vuoksi terveydenhoitajan on kehitettävä jatkuvasti ammatillista osaamistaan. Kehittäminen käynnistyy ammatillisen osaamisen tunnistamisen ja kehittämiseen motivoitumisen avulla. Terveydenhoitajan uran alkuvaiheessa osaaminen on usein tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen tasolla. Uralla edetessään terveydenhoitaja oppii analysoimaan ja kehittämään terveydenhoitotyötä sekä ammatillista kasvuaan. Kanferin ja Ackermanin (2005) mukaan ammatillisen kompetenssin tärkeitä tekijöitä ovat tiedot ja taidot, motivaatio, persoonallisuus ja minäkäsitys.

Henkilökohtaisen kehittämis- ja koulutussuunnitelman avulla terveydenhoitaja kykenee arvioimaan osaamistaan ja sitoutuu jatkuvaan ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Henkilökohtaisissa opiskelu-, koulutus- ja kehityskeskusteluissa voidaan tarkoituksenmukaisilla kysymyksillä virittää uuden oppimisen halu. Kysymykset on sidottava terveydenhoitajan kokemusmaailmaan, jotta hänellä olisi mahdollisuus konkretisoida ja problematisoida asioita tavoitteiden saavuttamiseksi. Intentionaalinen käsitteen muutos edellyttää tavoitteiden tunnistamista ja osaamisen kehittämiseen motivoitumista (Luque 2003). Ammatillisen osaamisen kehittäminen vaatii terveydenhoitajan, työelämän ja koulutuksen yhteistä ymmärrystä ja amma-

tillisen osaamisen tunnistamisen ja tunnistamisen kykyä. Tämä näkyy Ruohotien (2005b) mukaan työtehtävien suorittamisena ja tulosten saavuttamisena sekä siltana koulutuksen ja työelämän välillä.

Terveydenhoitajan ammatillisen osaamisen tunnistamisen mallin tarkoituksena on auttaa terveydenhoitajaa arvioimaan itse osaamistaan ja saamaan tukea sen jatkuvaksi kehittämiseksi. Malli toimii myös tehtävien vaativuuden arvioinnin tukena edistäen terveydenhoitajan suunnitelmallista etenemistä kohti vaativia asiantuntijatehtäviä. Furzen ja Pearceyn (1999) mukaan tavoitteellinen asiantuntijuus edellyttää taitoa suunnitella, tarkkailla ja arvioida osaamistaan. Ruohotien (2000) mukaan oman toiminnan ja oman minän arviointi ja palautteen saaminen ovat edellytykset kasvuun ja kehitykselle. Malli voi toimia täydennyskoulutuksen suunnittelun apuna sekä kehityskeskustelujen tukena. Tällöin mahdollistuu organisaatioiden päämäärien tarkastelu suhteessa terveydenhoitajan ammatilliseen osaamiseen ja sen kehittämiseen. Huckstadin ja Hayesin (2005) mukaan kehittävä osaaminen toteutuu eri tahojen yhteistyössä. Mallin tavoitteena on myös tukea terveydenhoitajan työssä jaksamista ja edistää työhyvinvointia.

Lähteet

ARENE (2007). *Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen*. Projektin loppuraportti. Helsinki: Edita.

Cranton, P. (1996). *Professional development as transformative learning*. San Fransisco: Jossey-Bass Publishers.

Ellström, P.-E. (2001). The many meanings of occupational competence and qualification. In W.J. Nijhof & J.N. Steumer (Eds.), *Key qualifications in work and education* (pp. 39-50). Dorrecht: Kluwer Academic Publishers.

- Evers, F. T., Rush, J. C. & Berdrow, J. (1998). *The bases of competence: Skills for lifelong learning and employability*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Furze, G. & Pearcey, P. (1999). Continuing education in nursing: a review of literature. *Journal of Advanced Nursing*, 29(2), 355-363.
- Heikkilä, A. (2005). *Ammattikorkeakoulusta valmistuvien hoitotyön opiskelijoiden tutkitun tiedon käyttö*. Akateeminen väitöskirja. Annales Universitatis Turkuensis, sarja C, osa 237. Turku: Painosalama Oy.
- Huckstadt, A. & Hayes, K. (2005). Evaluation of integrative online courses for advanced practice nurses. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners* 17(3), 85-89.
- Kanfer, R., & Ackerman, P. (2005). Work competence: A person-oriented perspective. In A. J. Elliot & C.S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 336-353). New York: The Guilford Press.
- Kyrönlahti, E. (2005). *Työterveyshuollossa työskentelevän terveydenhoitajan ammatillinen osaaminen*. Acta Universitatis Tamperensis 1111. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Luque, L. M. (2003). The role of domain-specific knowledge in intentional conceptual change. In G. M. Sinatra & P. R. Pintrich (Eds.), *International conceptual change* (pp. 133-170). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mentkowski, M. & Associates (2000). *Learning that lasts: Integrating learning, development, and performance in college and beyond*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. In P. Cranton (Ed.), *Transformative learning in action: Insights from practice* (pp. 5-12). San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- OPM (2006). *Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintopistemäärät*. Työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Helsinki: Opetusministeriö.
- OPM (2007). *Aiemmin hankitun tunnistaminen ammattikorkeakoulussa. Työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4*. Helsinki: Opetusministeriö.
- Ruohotie, P. (1998). *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. (2000). *Oppiminen ja ammatillinen kasvu*. Helsinki: WSOY.
- Ruohotie, P. (2002a). Mitä työelämä meiltä vaatii? *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 4(1), 4-13.
- Ruohotie, P. (2002b). Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen ammattikorkeakoulun tavoitteena. Teoksessa J.-P. Liljander (toim.), *Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta* (pp. 108-127). Helsinki: Edita.
- Ruohotie, P. (2002c). Kvalifikaatioiden ja kompetenssien kehittäminen koulutuksen tavoitteena. Teoksessa J. Nieminen (toim.), *Verkot ja virtuaalinen oppimisen tukena* (pp. 13-45). Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, P. (2002d). Ammatillista kehittymistä edistävät itsesäätelyvalmiudet. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 4(2), 8-15.
- Ruohotie, P. (2003). Asiantuntijana kehittyminen. Teoksessa E. Okkonen (toim.), *Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto – lähtökohdat ja haasteet* (pp. 64-79). Julkaisu 1. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, P. (2004a). *Työelämän osaamistarpeet*. Teoksessa J. Keskitalo (toim.), *Työelämä osana insinööriopintoja* (pp. 21-37). Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Ruohotie, P. (2004b). Metakognitiiviset taidot ja ammatillinen kasvu yliopistokoulutuksessa. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan 30-vuotisjuhlaulkaisussa *Puheenvuoroja kasvatustieteen yliopistokoulutuksen kehittämiseksi* (pp 29-39). Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ruohotie, P. (2005a). Metakognitiiviset taidot ja käsitteellinen oppiminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 7(1), 4-11.
- Ruohotie, P. (2005b). Ammatillinen kompetenssi ja sen kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 7(3), 4-18.
- Ruohotie, P., Nokelainen, P. & Korpelainen, K. (2007). Ammatillisen huippuosaamisen mallintaminen: Teoreettiset lähtökohdat ja mittausmalli. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja* 9(1), 4-16.
- STM (2001). *Valtioneuvoston periaatepäätös Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta*. Julkaisuja 2001:4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2003). *Terveyttä ja hyvinvointia näyttöön perustuvalla hoitotyöllä. Hoitotyön kansallinen tavoite- ja toimintaohjelma 2004-2007*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2004a). *Valtioneuvoston periaatepäätös Työterveys 2015. Työterveyshuollon kehittämislinjaukset*. Julkaisuja 2004:3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2004b). *Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden pätevyys ja ohjeet työterveyshuollon täydennyskoulutuksesta*. Oppaita 2004:10. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2006a). *Health in all policies. Prospects and potential*. Helsinki Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2006b). *Terveyden edistämisen laatusuositus*. Julkaisuja 2006:19. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2006c). *Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2010 -kohti sosiaalisesti kestävää ja taloudellista, elinvoimaista yhteiskuntaa*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- STM (2006d). *Terveyden edistämisen koulutus sosiaali- ja terveysalalla*. Selvityksiä 2006:49. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39). San Diego: Academic Press.